

INFORMACIJOS VADYBA

Seimo narių informacinė elgsena sprendimų priėmimo procese

Renata Blagnienė

Seimo kanceliarijos Parlamentinių tyrimų departamento
Bendrosios informacijos skyriaus vedėja
Gedimino pr. 53, LT-01109 Vilnius, Lietuva
Tel. 239 6189, el. paštas: renata.blagniene@lrs.lt

Straipsnyje analizuojama Seimo narių informacinė elgsena priimant sprendimus parlamentinėje veikloje. Remiantis 2011 metų sausio–vasario mėnesiais atlikto kokybinio tyrimo duomenimis, atskleidžiami Seimo narių informacijos poreikiai, Seimo narių naudojamos informacijos ieškos strategijos, veiksniai, turintys įtakos jų informacijos ieškos elgsenai, informacijos naudojimo tikslai, Seimo narių požiūris į Seimo informacinį aprūpinimą, išylančias problemas ir galimus jų sprendimo būdus bei informacijos poveikį priimamiems sprendimams. Duomenys surinkti naudojant asmeninio pokalbio (interviu) metodą, o duomenų analizei pasirinktas kokybinės turinio (content) analizės metodas.

Reikšminiai žodžiai: sprendimų priėmimas, informacinė elgsena, informacijos ieška, informacijos poreikiai, informacinis aprūpinimas.

Problemos aktualumas

Kiekvieną dieną žmonės priima daugybę sprendimų, pradedant paprastais, kurie nereikalauja daug dėmesio, ir baigiant tokiomis, kurie gali nulemti ne tik individo, bet ir daugelio žmonių ar net valstybių likimą. Individo sprendimai jo asmeniniame gyvenime dažniausiai įdomūs tik jo artimiesiems, o valdžios atstovų priimti sprendimai svarbūs visai visuomenei. Savo iracionalius sprendimus pateisiname nepalankiomis aplinkybėmis, laiko trūkumu, patirties ar patikimos informacijos stoka, tačiau iš aukščiausiosios valdžios atstovų reikalaujame tobulai racionalių sprendimų. Ar gali įstatymų leidėjas būti tobulai racionalus? Dauguma informacijos specialistų įstatymų leidėjų informacinę elgseną dažniausiai vertina iš racionalaus spren-

dimų priėmimo paradigmos perspektyvos ir remiasi parlamentaro mokslininko, negalinčio priimti racionalaus sprendimo be išsamios informacijos, koncepcija (Watt, 2010). Tačiau Stone (2004) teigimu, „tobulai racionalus sprendimų priėmėjas politikoje yra tarsi šventasis religijoje – idealas, kurį viešai išpažįsta kiekvienas, kuriuo vadovautis dauguma žmonių nenori ir kurį pasiekia tik vienetai“ (p. 271). Pastaruoju metu kai kurie specialistai (Watt, 2010; Marcella et al., 2007) siūlo keisti požiūrį į įstatymų leidėjų informacinę elgseną, kad galėtų optimizuoti parlamentarų informacinį aprūpinimą. Konstatuojama, kad parlamentarai „dažnai nežino, ką jie turi žinoti, tikriausiai negali žinoti visko, ką jiems reikėtų žinoti, ir dažnai negali numatyti, ko jiems reikės rytoj arba kitą savaitę“, kad

jie nekritiškai ir pragmatiškai naudojami lengviausiai prieinama informacija, aukodami kokybę dėl paprastesnio informacijos prieinamumo (Marcella et al., 2007, p. 931). Watto (2010) teigimu alternatyvi parlamentarų informacinės veiklos paradigma galėtų remtis riboto racionalumo koncepcija ir iš dalies „greita ir ekonomiškai“ sprendimų priėmimo koncepcija, kai sprendimai priimami naudojantis euristikomis, t. y. tam tikromis rutinomis, scenarijais ar „įrankių dėžėmis“, kurias turi kiekviena profesija. Toks ribotas racionalumas nebūtinai yra mažiau racionalus, nes išsamios informacijos optimizavimas gali užimti per daug laiko ir sprendimas gali būti pavėluotas, o gatavos rutinos ir paprastos sprendimų priėmimo taisyklės leidžia sprendimą priimti greitai ir be didelių sąnaudų (Gigerenzer, Selten, 2001, p. 7). Tačiau, Kahnemano ir Tverskio (2000) tvirtinimu, euristinės sprendimų priėmimo procedūros negarantuoja teisingų rezultatų, o euristikų pritaikymas dažnai baigiasi klaidomis. Siekiant atskleisti, kuo iš tiesų įstatymų leidėjai grindžia savo sprendimus, reikėtų remtis jų informacinės elgsenos tyrimais. Informacinės paslaugas priderinę prie šios elgsenos, įstatymų leidėjai galėtų gauti tokią informaciją, kokios jiems iš tiesų reikia, o ne tokios, kokios jiems turėtų reikėti, informacijos specialistų teigimu. Watto (2010) manymu, norėdami iš tiesų padėti parlamentarams priimti optimalius sprendimus, informacijos specialistai turėtų pažvelgti į informavimo procesą parlamentarų akimis, neužtvindyti jų gausia informacija, kuri tik apsunkina sprendimo priėmimą, bet tobulinti tos informacijos, kuri tikrai panaudojama, kokybę. Problema ta, kad parlamentarų kaip profesinės grupės informacinės elgsenos

tyrimų labai negausu. Išsamių parlamento narių poreikių, informacijos ieškos ir panaudojimo sprendimų priėmimo procese tyrimų pasigenda dauguma šios srities specialistų (Marcella et al., 1999, 2007; Watt, 2010; Missingham, 2011). Politikos mokslų atstovai dažniausiai analizuoja tik kai kuriuos parlamentarų informacinės elgsenos aspektus: politikos ekspertų ir politinių tyrimų įtaką įstatymų leidėjų politiniams sprendimams (Hird, 2009; Schick 1991; Shulock, 1998, 1999; Weber, 1987; Wu, 2008), tam tikrų informacijos šaltinių pasirinkimo priežastis (Mooney 1991, 1993), informacijos įtaką idėjų generavimui (Gray, Lowery, 1999), politinės analizės ir politinių interesų konkurencijos klausimus (Weiss, 1991). Daugiau dėmesio parlamento narių informacinės elgsenos klausimams skiria informacijos mokslų atstovai, tačiau išsamių mokslinių tyrimų taip pat negausu (Orton et al., 2000; Marcella et al., 2007; Serema, 1999; Shailendra, Prakash, 2008). Lietuvoje ši tematika taip pat beveik netirta, egzistuoja tik pavienės publikacijos, aprašančios Seimo nariams teikiamas paslaugas ir jų naudojamus informacijos šaltinius (Blagnienė, 1998; Varnienė-Jansen, Vernickaitė; 2010; Matulionis, Kaminskas, 2001).

Seimo narių informacinės elgsenos tyrimo objektas, tikslas ir metodai

Šiame straipsnyje pristatomo **tyrimo objektas** – Seimo narių informacijos ieškos elgsena priimant sprendimus teisėkūros, parlamentinės kontrolės, atstovavimo ir kitose parlamentinės veiklos srityse. Sprendimo priėmimo procesas šiame kontekste yra suvokiamas kaip veiksmų arba procedūrų eiga, kurios rezultatas yra formali nuomonė arba pasirinkimas. Kadangi

informacija yra vienas svarbiausių sprendimo priėmimo komponentų, todėl sprendimas problemine situacija ar siekdamas sumažinti netikrumą ir abejojimą, pasirenkant veiksmų seką arba sprendimą, žmogus ieško informacijos (Ingversen, 1992). Informacinė elgsena suprantama kaip žmogaus elgsena, susijusi su informacijos šaltiniais ir kanalais, ji aprėpia tiek aktyvią, tiek pasyvią informacijos iešką bei naudojimą (Wilson, 2000, p. 49). Pagrindiniai informacijos ieškos elementai, lemiantys informacijos vartotojo elgseną, yra informacijos poreikiai, informacijos ieška ir informacijos naudojimas, todėl visapusiškam individo informacinės elgsenos vaizdai atskleisti analizuojami visi šie elementai. Atliekant tyrimą, pagrindinis dėmesys buvo sutelktas į tai, kokia informacinė aplinka supa įstatymų leidėją, su kokiomis informacinėmis kliūtimis jis susiduria, kokias ieškos strategijas naudoja, siekdamas optimalaus sprendimo teisėkūros, parlamentinės kontrolės, atstovavimo ir kitose Seimo nario veiklos srityse. Tyrimu siekiama atskleisti ne tik informacijos ieškos intensyvumą sprendimų priėmimo procese, bet ir svarbiausius veiksnius, turinčius įtakos vienos ar kitos informacijos ieškos strategijos pasirinkimui, Seimo narių darbo su informacija ypatumus, leidžiančius daryti išvadas apie Seimo narių informacinę elgseną, racionalių ir iracionalių metodų naudojimą. Tiriami visi trys pagrindiniai informacinės elgsenos elementai, tačiau pasirinkti tik svarbiausi aspektai, būtini iškeltam **tyrimo tikslui** atskleisti, t. y. charakterizuoti pagrindinius Seimo narių informacinės elgsenos bruožus ir nustatyti veiksnius, turinčius įtakos šiai elgsenai.

Tikslui pasiekti buvo naudojami mokslinės literatūros analizės, asmeninio

pokalbio (interviu) ir kokybinės turinio (*content*) analizės **tyrimo metodai**. Pasirinktas iš dalies struktūruotas interviu, vieno interviu trukmė – nuo 25 iki 45 minučių. Interviu klausimyną sudarė 10 atvirų kompleksinių klausimų. Elgsenos klausimų daugiau ir jie detalesni už požiūrio klausimus, nes norėta gauti daugiau duomenų apie konkrečius respondentų veiksmus informacijos ieškos procese ir mažiau samprotavimų apie galimą, bet nebūtinai realybėje egzistuojančią respondentų informacinę elgseną. Transkribuoti tekstai buvo analizuojami naudojant turinio (*content*) analizės metodą: pirmiausia, skaitant interviu tekstus, pagal „raktinius“ žodžius išskiriamos esminės kategorijos, paskui esminėms kategorijoms priskirtas turinys skaidomas į kategorijas ir subkategorijas, kurios interpretuojamos ir pagrindžiamos iš teksto ekstrahuotais įrodymais.

Tyrimo dalyvavo 9 respondentai (N=9). Tyrimo imtis sudaryta tikslinės maksimaliai įvairių atvejų atrankos būdu. Atrenkant respondentus, buvo siekiama, kad skirtusi jų darbo Seime trukmė, partinė priklausomybė, atstovaujami komitetai, pareigos, išsimokslinimas, aktyvumas teisėkūros procese, informacijos naudojimo aktyvumas, amžiaus grupė. Taip pat buvo atsižvelgta į ankstesnę darbinę bei profesinę veiklą, siekiant atrinkti respondentus, turinčius skirtingą darbinę patirtį.

Seimo narių požiūris į Seimo informacinę aplinką ir Seimo narių informacijos poreikiai

Siekiant atskleisti, kaip Seimo nariai vertina Seimo informacinę aplinką, kas jiems padeda ar trukdo prie jos prisitaikyti, kas turi įtakos jų informaciniam poreikiams, buvo atlikta respondentų interviu kokybi-

nė turinio analizė ir išskirtos **trys esminės kategorijos**: (1) Seimo narių informacijos poreikiai; (2) Informacinės aplinkos (ne)palankumas poreikių patenkinimui ir sprendimų priėmimui; (3) Veiksniai (ne)padedantys prisitaikyti prie Seimo informacinės aplinkos.

Seimo narių informacijos poreikiams atskleisti išskirtos **dvi kokybinės kategorijos**: (1) veiksniai, turintys įtakos informacijos poreikiams, ir (2) informacijos poreikių sąsajos su vykdoma veikla (žr. 1 lentelę).

dalyvauju pakankamai aktyviai, tai man be tos papildomos informacijos – nė iš vienos“; „Seimo nario pareigos tai yra profesija, tai yra darbas ir jam reikia iš anksto ruoštis, gilinti tam tikrus įgūdžius ir visa kita, ir ne kiekvienas jį gali dirbti“). Vis dėlto vienas dažniausiai respondentų minimų veiksnių yra *darbo Seime stažas*. Dauguma respondentų darbo Seime pradžia prisimena kaip labai sudėtingą, nes veiklos įvairovė lėmė poreikių įvairovę, buvo bandoma aprėpti viską, tačiau žmogaus fizinės ir psichinės galimybės turi ribas, todėl

1 lentelė. *Seimo narių informacijos poreikiai (N = 9)*

Kategorija	Subkategorija	N
<i>Veiksniai, turintys įtakos informacijos poreikiams</i>	Parlamentinės veiklos pobūdis, einamos pareigos	2
	Skirtingi interesai	3
	Požiūris į Seimo nario darbą, būtinas kompetencijas, asmeninės savybės	4
	Darbo Seime stažas	8
	Informacinė aplinka	6
<i>Informacijos poreikių sąsajos su vykdoma veikla</i>	Su teisėkūra susiję informacijos poreikiai	6
	Su viešu kalbėjimu, bendravimu su rinkėjais susiję informacijos poreikiai	3
	Su tarptautiniais ryšiais susiję informacijos poreikiai	1
	Poreikiai, tiesiogiai nesusiję su darbu Seime	1

Interviu tekstų kokybinė turinio analizė atskleidė šiuos **veiksnius, turinčius įtakos Seimo narių informacijos poreikių formavimuisi**: *parlamentinės veiklos pobūdis, einamos pareigos* („parlamentinė veikla labai šakota – ir įstatymų leidyba, ir parlamentinė kontrolė <...> ir Konstitucinio Teismo nutarimų įgyvendinimas, ir susitikimai su rinkėjais, ir susitikimai su užsienio delegacijomis arba vykimas į užsienį“; „pareigos užkrauna daugiau veiklos, daugiau informacijos, daugiau ir atsakomybės“); *skirtingi interesai* („kartais kitiems kaip tik nereikia tos informacijos“); *požiūris į Seimo nario darbą, būtinas kompetencijas, asmeninės savybės* („aš kai

strategija „domėtis viskuo“ ir „perskaityti visą gaunamą informaciją“ nepasiteisino („kada pirmą kartą atėjau į Seimą, atrodo, nebuvau diletantas, kai man, kai mes pradėjom nešti visus popierius į namus ir studijuoti, nu mes <...> mes kaip diletantai, pradėdami pirmuosius žingsnius politikoj, net nesupratome, kad visko neįmanoma perskaityt“; „pradėjus dirbti tu gali iš tos baimės ar „strioko“ skaityt viską ir nežinot nieko“). Vėliau, anot respondentų, „atsirenki prioritetus“, „atsiranda galbūt ir specializacija tam tikra“, tačiau informacijos poreikiai nemažėja, o kartais, atvirkščiai, didėja, nes „viskas kinta“, atsiranda naujų, įdomių sričių. Respondentų teigimu,

tuos poreikius tiesiog lengviau patenkinti dėl įgytos informacijos valdymo patirties („patirtis galbūt padeda labiau surasti tą informaciją, greičiau kartais“). Ilgesnę darbo patirtį Seime turintys respondentai pabrėžė, kad tam tikrose srityse įgyta patirtis bei institucinė atmintis leidžia būti mažiau priklausomiems nuo kitų informacijos šaltinių ir naudotis tuo, kas sukaupia atmintyje („aš labai gerai orientuojuos šituos dalykus todėl, kad jau antra kadencija dirbu“; „aš jau sukaupiau pakankamai informacijos. Kartais netgi prisimenu tokių skaičių, kuriuos reikėtų užmiršti“). *Informacinė aplinka* taip pat turi įtakos informacijos poreikiams. Respondentai teigia, kad informacijos poreikiai labai priklauso nuo komiteto informacinės aplinkos – jeigu komitete informacija yra vertinama, informacijos kultūra yra aukšta, komiteto narių akiratis platus, o žinios gilios, tai skatina ir kitus komiteto narius pasitempti („man tai buvo didžiulis iššūkis todėl, kad aš nežinojau tų dalykų ir nesidomėjau <...> aš galvoju, kad per keturis metus aš baigiau dar vieną universitetą“). Poveikį poreikiams daro ir nepalanki informacinė aplinka („jeigu mes visi daugmaž žinotumėm, apie ką mes kalbame, mes eitumėm toliau <...> Kai to nėra, tai kol papasakoji, kol atpasakoji, dar įrodinėt reikia, kas rašytiniuose šaltiniuose yra“). Kai kurie respondentai teigia, kad kartais jiems tenka domėtis ir tais klausimais, kuriais turėtų domėtis vykdomosios valdžios institucijos. Parlamentarai priversti daryti šių institucijų darbą, nes jų netenkina prasta šių institucijų pateikiamos informacijos kokybė, netinkama informacijos pateikimo forma arba tiesiog jos trūkumas („vyriausybiniame lygmenyje kuo toliau, tuo labiau teisėkūra tarsi eina į konspiraciją ir nuo informacijos neteiki-

mo, aš sakyčiau, netgi kitą kartą yra pereinama į informacijos slėpimą“).

Kadangi informacijos poreikiai neišvengiamai siejasi su individo vykdoma veikla arba konkrečia užduotimi, buvo išskirta kokybinė kategorija „**Informacijos poreikių sąsajos su vykdoma veikla**“. Remiantis respondentų pateiktais atsakymais, Seimo narių poreikius galima suskirstyti į: *su teisėkūra susijusius informacijos poreikius* („neseniai buvo <...> svarstytas klausimas dėl greitųjų vartojimo kreditų teisinio reguliavimo, nu, tai buvo apskritai naujas dalykas ir, be abejo, reikėjo labai daug informacijos apie tai“); *su viešu kalbėjimu, bendravimu su rinkėjais susijusius informacijos poreikius* („kai aš noriu paruošt daryt pranešimą jau tokį išsamesnį, tai aš paprasčiau padėjėjų parinkti informaciją ta tema“); *su tarptautiniais ryšiais susijusius informacijos poreikius* („Žalgirio mūšis – jis man buvo reikalingas prieš keletą metų važiuojant, t. y. skrendant, į Armėniją, į parlamento jubiliejų“); *poreikius, tiesiogiai nesusijusius su darbu Seime* („Seimo nario užsiėmimas nėra grynai vien tiktai parlamentinė veikla <...> aš aktyviai dalyvauju naujausios mūsų enciklopedijos leidime“).

Informacinė aplinka gali būti palanki individo informacijos poreikių tenkinimui arba, atvirkščiai – trukdyti juos patenkinti. Analizuojant interviu turinį ekstrahuotos trys **kokybinės kategorijos, atskleidžiančios respondentų požiūrį į informacinę aplinką Seime**: (1) informacijos perteklius, (2) informacijos trūkumas, (3) informacijos pakankamumas poreikiams patenkinti (žr. 2 lentelę).

Informacijos perteklių respondentai dažniau vertina kaip problemą. Jų manymu, šią situaciją sukelia: *didelis su teisėkū-*

2 lentelė. *Informacinės aplinkos (ne)palankumas informacinių poreikių patenkinimui ir sprendimų priėmimui (N = 9)*

Kategorija	Subkategorija	N
Informacijos perteklius	Didelis su teisėkūra susijusios informacijos srautas	3
	Didelis elektroninių laiškų, kitos kasdienės informacijos srautas	2
	Informacinės visuomenės įtaka	1
	Nekokybiška informacija yra perteklinė	1
Informacijos trūkumas	Absoliutus trūkumas	1
	Trūkumas, atsirandantis dėl nagrinėjamo teisės akto tematikos naujumo, sudėtingumo	1
	Analitinės, prognozinės, moksliskai pagrįstos informacijos trūkumas	1
	Specifinės informacijos stoka	1
	Informacijos trūkumas dėl informacinio aprūpinimo problemų	1
Informacijos pakankamumas poreikiams patenkinti	Informacinė aplinka labai gera	2
	Informacijos įvairovė	1
	Kvalifikuoti specialistai	1
	Analitinės informacijos pakanka	1
	Informacijos pakanka dėl gerų informacijos valdymo įgūdžių	1

ra susijusios informacijos srautas („tas didžiulis, milžiniškas informacijos srautas, vien informacijos, kuris eina vien per įstatymų projektus, su juos lydinčiais dokumentais“); *didelis elektroninių laiškų, kitos kasdieninės informacijos srautas* („laiškų elektroninio pašto padaugėjo, na, kelis kartus“). Respondentai tokios situacijos priežastis sieja su *informacinės visuomenės įtaka* („šiais laikais pasaulyje informacijos trūkumo nėra. Yra didelis perteklius“), su *nekokybiškos* bendro pobūdžio *informacijos* srautu iš Vyriausybės ar Seimo padalinių. Nors informacijos perteklius sukelia respondentams nepatogumų, tačiau visiškas arba tam tikros informacijos trūkumas taip pat trukdo Seimo nariams patenkinti savo informacinius poreikius. Atsakant į klausimą apie informacijos trūkumą, respondentų nuomonės išsiskyrė dėl informacijos trūkumo masto. Vienas respondentas teigė, kad Seime ir netgi kitose Lietuvos valstybinėse institucijose yra *absoliutus* informacijos *trūkumas* („netgi, sakyčiau, siauroj srity tai, ką gauni, tikrai nepakan-

ka. Čia yra tiktai minimumas, kuris gali tau nurodyti apytiksliai tą kryptį, kur tau reikia domėtis“, „aš esu šiek tiek informaciškai alkanas <...> Seimo, netgi Lietuvos, matyt, masteliu“). Kitas respondentas teigia, kad *trūkumas* gali atsirasti *dėl nagrinėjamo teisės akto tematikos naujumo, sudėtingumo* („jeigu eina plataus pobūdžio teisės aktų projektai darbotvarkėje, jeigu mes su jais susiduriame pirmą kartą <...> kartais tos informacijos būna nepakankamai“). Kartais respondentams trūksta tam tikros rūšies informacijos: „trūksta labai *specifinės, analitinės, prognostinės informacijos*, kas sprendimams būtų galbūt net įdomiau negu nuomonės“, *moksliskai pagrįstos informacijos* („mokslinė informacija duotų šimtaprocentinį aiškų atsakymą“). Informacijos *trūkumas* gali atsirasti ir *dėl informacinio aprūpinimo problemų* („informacijos niekad nebūna per daug. Jos kaip tik atvirščiai – kartais būna per mažai. Ir labai blogai, kai informacija pasiekia pavėluotai, nes padaromi galbūt nevisiškai klaidingi, bet ir nevisiškai teisingi sprendimai“).

Kai kurie respondentai labai teigiamai vertina Seimo informacinę aplinką ir mano, kad informacijos yra pakankamai jų informacijos poreikiams patenkinti. Jie teigia, kad *informacinė aplinka yra labai gera* („informacinė aplinka yra labai gera. Jeigu žmogus <...> nori tobulėt, čia jokių problemų nėra“), pastebi *informacijos įvairovę* („informacijos gali bet kokios gauti“), pažymi, kad Seime dirba *kvalifikuoti specialistai* („čia yra kvalifikuoti specialistai“), *analitinės informacijos yra pakankamai* ir apskritai *informacijos pakanka dėl gerų informacijos valdymo įgūdžių* („man tai visko užtenka, negali sakyti, kad trūksta, nes jau yra įgūdžiai tam tikri“).

Klausimu apie informacinių poreikių pokyčius tik pradėjus dirbti Seime ir dirbant nebe pirmą kadenciją siekta iširti Seimo narių gebėjimus prisitaikyti prie Seimo informacinės aplinkos ir gauti reikalingą informacinę pagalbą. Buvo ekstrahuotos **dvi kokybinės kategorijos**: (1) padedantys prisitaikyti veiksniai ir (2) trukdantys prisitaikyti veiksniai (žr. 3 lentelę).

Tiriamieji pokalbio metu paminėjo aštuonis svarbiausius veiksnius, kurie jiems padėjo prisitaikyti prie Seimo informacinės aplinkos: *darbo Seime patirtis, susiformavę įgūdžiai, institucinė atmintis* („aš labai gerai orientuojuos šituos dalykus todėl, kad jau antra kadencija dirbu“, „jau yra įgūdžiai tam tikri“, „ko gero, vienam komitete niekas taip ilgai nedirbo, kiek aš, tai man lengviau, nes aš prisimenu“); *parlamentaro profesijai svarbių kompetencijų turėjimas* („parlamentaras yra profesija <...> ne kiekvienas tą darbą gali dirbti, reikia specialaus pasiruošimo, įgūdžių ir tam tikros Dievo dovanos netgi. Mokėti orientuotis greitai, peršokti nuo vieno klausimo prie kito, mokėti juos susieti“); *ankstesnė profesinė patirtis, mokslininko patirtis* („pats labiau moksle buvau, ir prorektorius buvau, ir žinau, kur ieškot, kur rasti, ir man viskas aišku čia“); *tinkamas išsilavinimas*, ypač teisinis („teisininko svarbus, kadangi ne viskas parašyta įstatymuose“); *bendras išprusimas, platūs interesai* („enciklopedinis išsilavinimas visada praverčia“); *in-*

3 lentelė. *Veiksniai, padedantys ir trukdantys prisitaikyti prie Seimo informacinės aplinkos (N = 9)*

Kategorija	Subkategorija	N
<i>Padedantys prisitaikyti veiksniai</i>	Darbo Seime patirtis, susiformavę įgūdžiai, institucinė atmintis	5
	Parlamentaro profesijai svarbių kompetencijų turėjimas	1
	Ankstesnė profesinė patirtis, mokslininko patirtis	2
	Gyvenimiškoji patirtis kartu su kitomis politikui svarbiomis patirtimis	2
	Tinkamas išsilavinimas	3
	Bendras išprusimas, platūs interesai	2
	Informacijos valdymo įgūdžiai	4
	Euristikos, iracionalūs būdai	3
<i>Trukdantys prisitaikyti veiksniai</i>	Informacijos valdymo įgūdžių stoka	3
	Teisinių žinių trūkumas	2
	Institucijos informacinės politikos trūkumai, darbo organizavimo problemos	3
	Kitų valstybės institucijų netinkama informacinė politika	2
	Siauri interesai	1
	Visuomenės reakcija į papildomas išlaidas informaciniam aptarnavimui gerinti	1

formacijos valdymo įgūdžiai („reikia žinoti, ko ieškoti <...> nes daug informacijos tikrai nereikia, ją reikia mokėti filtruoti“). Kartais respondentams padeda *euristikos, iracionalūs būdai* („gudri patirtis leidžia su viena fraze gyvam išlikti pusę metų ir tą patį iš to paties varinėti“, „net ir miegant tu vis tiek dirbi, nes jeigu rimtai dirbai dieną, tai naktį tu daug dalykų sapnuoji ir iš ryto jau atsikeli turėdamas atsakymus į kai kuriuos klausimus, net nelabai suvokęs, kaip kažkokiu būdu smegenys ten viską sudėliojo, atliko tą juodą darbą ir tau jau padėjo, reiškia, atsikėlus jau tam tikrą atsakymą“).

Seimo nariai įvardijo ir keletą veiksnių, trukdančių pasinaudoti Seimo informaciniais ištekliais *Informacijos valdymo įgūdžių stoka* sukelia problemų apdorojant didelį informacijos srautą („aš asmeniškai nesugebu atsispirti, ne reklamai, bet informacijos kiekiui, kuris mane pasiekia“). Pristatykite prie Seimo informacinės aplinkos trukdo ir *teisinių žinių trūkumas* („teisinė kalba atrodė <...> kaip filologei man atrodė kažkoks specialiai sukurtas, kalba specialiai sukurta, kad nesuprastum nieko“); *institucijos informacinės politikos trūkumai, darbo organizavimo problemos* („mes esame tikrai labai ribotai, labai ribotos informacijos paieškos sistemoje esame“); *kitų valstybės institucijų netinkama informacinė politika* („su tuo pačiu beveik susiduria ir Vyriausybė, ta prasme, vykdančioji valdžia, ir čia yra mūsų bendras, bendra bėda yra. Mes neturime to analitinio mokslinio galbūt potencialo, kuris šiek tiek ir išbarstytas, ir mes jo nelabai kuriame“); tik vienos *siauros srities išmanymas*, neigiama *visuomenės reakcija* į lėšų skyrimą informaciniam aptarnavimui gerinti („tai pasakykim dabar visuomenei,

kad šitaip reikia daryti. Mažai nepasirodys, kai atgal sugrįš tas, reiškia, kamuoliukas. Bet jeigu šito nedarom, o mes reikalaujam iš Seimo aukštos kvalifikacijos sprendimų <...> Seimo narys negali ir neturi būt vi-sažinis“).

Seimo narių informacijos ieškos elgsena

Seimo nario informacijos ieškos klausimams šiame tyrime buvo skiriama daugiausia dėmesio. Respondentams per interviu buvo užduoti šeši kompleksiniai klausimai, susiję su informacijos šaltinių naudojimu, ieškos strategijomis, informacijos ieškos problemomis, informaciniu aptarnavimu. Analizuojant interviu medžiagą, buvo išskirtos **keturios esminės informacijos ieškos kategorijos**: (1) Seimo narių naudojami informacijos šaltiniai; (2) Seimo narių taikomos informacijos paieškos strategijos; (3) Seimo narių elgsena sprendimų priėmimo procese, neturint sprendimui priimti reikalingos informacijos; (4) Seimo narių požiūris į ieškos problemas, kliūtis, informacinio aptarnavimo tobulinimo galimybes.

(1) Seimo narių naudojami informacijos šaltiniai

Pirmoji esminė informacijos ieškos kategorija – „Seimo narių naudojami informacijos šaltiniai“. Analizuojant interviu turinį išskirtos **trys kokybinės kategorijos**: (1) asmeniniai šaltiniai, šaltiniai iš artimiausios socialinės aplinkos; (2) vidiniai (institucijos) informaciniai šaltiniai; (3) išoriniai informacijos šaltiniai (žr. 4 lentelę).

Pirmoji kokybinė kategorija „**Asmeniniai šaltiniai, šaltiniai iš artimiausios socialinės aplinkos**“ atskleidžia tuos šalti-

4 lentelė. *Seimo narių naudojami informacijos šaltiniai (N = 9)*

Kategorija	Subkategorija	N
<i>Asmeniniai šaltiniai, šaltiniai iš artimiausios socialinės aplinkos</i>	Asmeninės žinios	2
	Asmeninis archyvas, užrašai, segtuvai, asmeninė biblioteka, knygos	3
	Kolegos	1
	Pažįstami, giminės	2
	Apkalbos	1
<i>Vidiniai (institucijos) informacijos šaltiniai</i>	Padėjėjai-sekretoriai	4
	Parlamentinių tyrimų departamentas, įskaitant skaityklą	7
	Komitetų, komisijų patarėjai, padėjėjai	2
	Frakcijų, partijų ekspertai	2
	Teisės departamentas	4
Europos informacijos biuras	1	
<i>Išoriniai informacijos šaltiniai</i>	Vyriausybė, kitos vykdomosios valdžios institucijos	7
	Žiniasklaida	7
	Interesų grupės, lobistai, nevyriausybinių organizacijos, mokslininkai, ekspertai	5
	Žmonės, rinkėjai	2
	Bibliotekos	1
	Internetas	5

nius, kurie yra lengviausiai prieinami. Tai visų pirma yra *asmeninės žinios; asmeninis archyvas, užrašai, segtuvai, asmeninė biblioteka, knygos*. Jie yra arčiausiai, todėl ir naudojami dažniausiai („kas pirmiausia, kas lengviausia prieinama“; „viskas yra galvoj – pirmas punktas, antras dalykas – viskas yra po ranka“; „man užtenka išsitraukti papkę“). Artimiausioje socialinėje aplinkoje taip pat yra greitai ir lengvai prieinamų informacijos šaltinių. Respondentai paminėjo *kolegas* („nes jie irgi kaupia tą informaciją“), *pažįstamus bei gimines* („pažintys svarbios informacijos prasme, kad jie gali tau pasakyti apie praktiką, pakonsultuoti“; „turiu giminę ir teisininkų, ir pakankamai aukšto lygio teisininkų, daug kur su jais bendrauju“). Anot respondentų, *apkalbos* taip pat yra informacijos šaltinis, „nes pletkuose irgi dalis tiesos yra“.

Antroji kokybinė kategorija „**Vidiniai (institucijos) informacijos šaltiniai**“ įvardija tuos šaltinius, kurie respondentams

yra prieinami institucijos viduje ir kuriais jie naudojami priimdami sprendimus parlamentinėje veikloje. Analizės rezultatai rodo, kad dažniausiai naudojami vidiniai informacijos šaltiniai yra *Parlamentinių tyrimų departamentas, Seimo narių padėjėjai-sekretoriai ir Teisės departamentas*. Parlamentinių tyrimų departamento, kurį respondentai dažnai vadina jo ankstesniu pavadinimu „Informacijos analizės skyrius“, paslaugomis naudojasi visi tiriamieji. Dauguma respondentų šį informacijos šaltinį vertina teigiamai („turim labai gerą Informacijos analizės skyrių“; „Seime yra Informacinis skyrius, kuris labai neblogai paruošia tam tikras apžvalgas ir tai palengvina labai stipriai darbą“), tačiau yra ir kritinių pastabų dėl nepakankamo operatyvumo ir išsamumo („užduodi klausimą, o gauni dviejų trijų valstybių patirtį. Nu, nebūtinai tų valstybių, kurios, kuri turėtų būt atspindėta“). Seimo narių padėjėjus-sekretorius respondentai dažnai mini kaip

tarpininkus tarp informacijos užsakovo ir informacijos rengėjo, tačiau jie minimi ir kaip tiesioginiai informacijos šaltiniai, nes „labai lengvai eina į Googlą ar į Wikipedią ir ką nori tuoj pat ištraukia, suranda“. Teisės departamentas, kaip informacijos šaltinis, vertinamas ir teigiamai („kitas gi patikimos informacijos šaltinis – tai Teisės departamentas“), ir neigiamai („šita institucija pakankamai dažnai, lyginant su visais kitais, aš būnu nepatenkintas“). Kiti respondentų paminėti vidiniai informacijos šaltiniai – tai *komitetų, komisijų patarėjai, padėjėjai* („kitas informacijos šaltinis tai yra patarėjai, padėjėjai. Ne asmeninio pasitikėjimo politinio, bet kurie dirba komitetuose“); *frakcijų, partijų ekspertai* („turim ekspertus, savo ekspertai <...> partijos dar turi ekspertus“, „visada frakcijose sėdi referentai“); *Europos informacijos biuras*.

Be asmeninių ir vidinių informacijos šaltinių, respondentai įvardija ir **išorinius informacijos šaltinius**: *Vyriausybė, kitos vykdomosios valdžios institucijos; žiniasklaida; interesų grupės, lobistai, nevyriausybinių organizacijų, mokslininkai, ekspertai; žmonės, rinkėjai; bibliotekos; internetas*. Vyriausybė ir kitos vykdomosios valdžios institucijos laikomos reikšmingu informacijos šaltiniu, tačiau jų teikiama informacija vertinama labai nevienareikšmiškai. Penki respondentai kritikuoja iš Vyriausybės ir kitų vykdomosios valdžios institucijų gaunamos informacijos kokybę („blogėja kokybė“, „tai, ką duoda Seimo nariams, tai yra laikraštinė informacija, dažniausiai labai nekokybiška“), informacijos pateikimo formą („informacijos pateikimo būdas dažnai būna labai išplaukęs, nekoncentruotas, nepraktiškas, nelogiškas, kompiliuoja iš vieno ekrano į kitą“), priei-

gą prie šios informacijos („nuo informacijos neteikimo, aš sakyčiau, netgi kitą kartą yra pereinama į informacijos slėpimą“). Kiti respondentai šį informacijos šaltinį vertina neutraliai, teigdami, kad juos „užganėdina“, „informacija yra informatyvi“, tačiau pažymi, kad „vyriausybės ekspertų nuomonės galėtų būti daugiau“. Dar vienas gana nevienareikšmiškai vertinamas, tačiau visų respondentų vieniems ar kitiems tikslams naudojamas išorinis informacijos šaltinis yra žiniasklaida. Vieniems respondentams tai prioritetas informacijos šaltinis priimant sprendimus („pirmas toks informacijos šaltinis tai, aišku, yra žiniasklaida <...> Reikia vis tiek įsigilinti priimant vienus ar kitus sprendimus“; „dažnai naudojuosi žiniasklaidos pranešimais įtraukiant klausimus į mūsų komiteto svarstymus“). Kiti respondentai ją naudoja įvykiams sekti, naujiems sužinoti („čia kaip informacijos šaltinis, kur galima rasti arba kas yra naujo“, „fotografuoju“, kad neatsilikčiau nuo bendro gyvenimo“). Tačiau kai kurie respondentai kritiškai atsiliepia apie žiniasklaidą kaip informacijos šaltinį, nes „kartais jis yra <...> ne visai informatyvus ta kryptim, kuria, kur veda tiesa“. Respondentai pastebi šališkumą („nuomonė peršama kaip informacija, kaip tikra tiesa“), nepakankamą profesionalumą („žurnalistus pažįstu ir žinau tų žurnalistų galimybių ribas“). Kai kurių respondentų ypač netenkina spausdintinė žiniasklaida, nes ji „kažkaip susmulkėjo“ ir „ten yra daugiau pilstymas“. Be to, „ne-užtenka to laiko, kad galėtum taip atsisėst, visą žiniasklaidą pavartyt“. Dėl laiko trūkumo įstatymų leidėjai linkę rinktis radiją („pas mane automobiliu visą laiką įjungta „Lietuvos radijas“ arba „Žinių radijas“), televiziją („reikia daug televizorių, turiu

omeny, daug informacinių programų“), internetinę žiniasklaidą, kuri „yra gyvesnė“, joje „daugiau specializuotų šitų skirsnių“, ekspertų pasisakymų. Internetas apskritai yra įvardijamas kaip svarbus informacijos šaltinis ir „geras pagalbininkas šiais laikais“, suteikiantis prieigą prie pasaulinių informacijos kanalų („Internetu šiandien per Google gali viską susirasti, absoliučiai viską, ko tau reikia“). Dauguma respondentų naudojami įvairių interesų grupių, nevyriausybinių organizacijų, verslo institucijų, asociacijų, atstovybių, universitetų, įvairių išorės ekspertų informacija ir gana palankiai ją vertina („vertinu bet kokią informaciją, kuri patenka iš išorės, lobistinės grupės, nevyriausybines organizacijos“) bei naudoja priimdami sprendimus, nepaisydami galimo šių šaltinių šališkumo, ypač tuomet, kai negauna informacijos iš kitų šaltinių („toks išpūdis kartais, kad kanceliarijos viduje irgi riboti šaltiniai naudojami <...> Todėl tenka, vat, remtis nevyriausybinių“). Respondentų nuomo-

ne, žmonės, kuriuos Seimo nariai sutinka savo rinkimų apygardose arba lankydami įvairias įstaigas, institucijas, įmones, yra svarbus informacijos apie problemas šaltinis, paskatinantis parlamentarus vienaip ar kitaip į tas problemas reaguoti („perduoti kam nors, kad išsakyti savo nuomonę, arba spręsti“) arba įgalinantis argumentuoti diskutuoti. Vienas respondentas paminėjo biblioteką kaip išorinį informacijos šaltinį, turėdamas omenyje Lietuvos nacionalinę Martyno Mažvydo biblioteką.

(2) Seimo narių taikomos informacijos ieškos strategijos

Antroji esminė informacijos ieškos kategorija – „Seimo narių taikomos informacijos paieškos strategijos“. Interviu turinio analizė parodė, kad respondentai taiko **tris informacijos ieškos strategijas**: (1) ieško patys; (2) paveda kitiems surinkti reikiamą informaciją; (3) neieško (žr. 5 lentelę).

Kadangi respondentai įvardydami naudojamus informacijos šaltinius minėjo, jog

5 lentelė. *Seimo narių taikomos informacijos ieškos strategijos (N=9)*

Kategorija	Subkategorija	N
<i>Ieško patys savo įėjomis</i>	Savo užrašuose, archyvuose, segtuvuose	3
	Spausdintiniuose šaltiniuose	4
	Internetu	6
	Šaltinių nenurodo	3
	Kreipiasi į vykdomosios valdžios institucijas	4
	Klausia kolegų, pažįstamų	1
	Vyksta į susitikimus	1
	Kreipiasi į universitetus, draugijas	1
<i>Paveda kitiems surinkti reikiamą informaciją</i>	Paveda surinkti informaciją padėjėjams-sekretoriams	6
	Paveda surengti klausymus	2
	Kreipiasi į Parlamentinių tyrimų departamentą, jo padalinis	9
	Kreipiasi į kitus Seimo kanceliarijos padalinius	5
	Kreipiasi per frakciją	1
<i>Neieško</i>	Neturi laiko	
	Pakanka to, kas savaime pasiekia	1
	Žinoma sritis, viskas atmintinai žinoma	1
	Politikuoti galima neturint informacijos	1

pradžioje naudojami *asmeniniai užrašai, archyvai, segtuvai*, t. y. tie informacijos šaltiniai, kurie yra arčiausia, tai juose pirmiausia ir ieškoma. Paiešką juose dažniausiai atlieka pats Seimo narys („popierinėj versijoje aš labai vizualiai prisimenu, ką įdėjau, kur ir yra temos, kur, tai visados reikia labai staigiai kažkokių duomenų, tyrimų, viską aš galiu išsitraukt iš savo papkės, užrašų“). Savo jėgomis respondentai *ieško* informacijos įvairiuose *spausdintiniuose šaltiniuose* („tai jeigu reikia kokį nors dalyką man analizuot, aš pasiimu vieną iš šitų tomų ir randu“), *internete* („pats ieškai tos informacijos, nes jeigu reikia susiformuot savo nuomone, tai lendi į internetą ir ieškai“). Kiti respondentai pažymi, kad patys ieško informacijos gerai žinomais klausimais („jeigu kyla klausimas, nežinau, tarkim, pilietybės ten klausimas, tai ir ieškasi informacijos pats“) arba kai informacijos reikia skubiai („jeigu reikia skubiai jos, tai ir pats bandai“). Taip pat patys Seimo nariai *kreipiasi į vykdomosios valdžios institucijas* prašydami informacijos („kai reikia, aš ir pats prašau, yra ir telefonas“). Respondentai kartais ieškodami informacijos specialiai vyksta *į susitikimus* įvairiose įstaigose ir organizacijose; *klausia kolegų, pažįstamų; kreipiasi į universitetus, draugijas*.

Vis dėlto ieškodami informacijos respondentai paprastai naudojami tarpininkais, dažniausiai – *padėjėjais-sekretoriais* („labai dažnai padėjėjai tuo užsiima“). Norėdami gauti informacijos iš interesų grupių, jie komitetų biurams *paveda surengti klausymus* („mes prašėme, kad tiesiog būtų padaryti klausymai pagrindiniame komitete. <...> jau vien formaliai atliekant tokią procedūrą, informacijos padaugėja“), o *į vykdomosios valdžios institucijas kreipiasi per*

frakciją. Su prašymu pateikti informaciją parlamentarai kreipiasi ir *į tiesioginius informacijos rengėjus – Seimo kanceliarijos padalinius*. Dažniausiai respondentų minimas Seimo kanceliarijos padalinys – *Parlamentinių tyrimų departamentas* arba *jo padaliniai*, pavyzdžiui, skaitykla („mums teko ne kartą, reiškia, pasitelkti jų jėgas“, „jeigu man ko trūksta, aš visada prašau jūsiškių“, „biblioteka, tai yra skaitykla <...> nes moterys yra labai stropios ir visada pasako, kas yra, ko nėra, kas yra čia, ką galima gauti kur nors kitur“).

Dar viena respondentų minima strategija – *neieškoti informacijos, nes nėra laiko, pakanka to, kas savaime Seimo narius pasiekia, žinoma sritis* („kad aš užsiimčiau, pastaruoju metu aš neatsimenu, kada aš buvau užsiėmęs gilinimosi ir kažkokios informacijos ieškojimu specialiai <...> einamoji tokia informacija, jos ir taip užtenka“), *viskas atmintinai žinoma* („specialiai kažkokių didelių paieškų toj srity, kurioje dirbu, man nereikia“). Dar viena informacijos neieškojimo priežastis, kurią mini respondentai, – *politikuoti galima neturint informacijos* („kartais žmonės paviršutiniškai labai nesigilina į reikalo esmę ir bando politikuoti. Va čia yra blogiausias dalykas. Neturėdami pilnos informacijos“).

(3) Seimo narių elgsena neturint sprendimui priimti reikalingos informacijos

Trečioji esminė informacijos ieškos kategorija – „Seimo narių elgsena neturint sprendimui priimti reikalingos informacijos“. Klausimu, kaip Seimo nariai elgiasi neturėdami sprendimui priimti reikalingos informacijos, buvo siekiama nustatyti, kuo jie tokioje situacijoje pasikliauja. Anali-

6 lentelė. Seimo narių elgsena neturint sprendimo priėmimui reikalingos informacijos (N = 9)

Kategorija	Subkategorija	N
Situacijos, kai neturi sprendimui reikalingos informacijos	Tokios situacijos vyrauja	1
	Kartais pasitaiko tokių situacijų	2
Elgsena neturint sprendimui reikalingos informacijos	Remiasi frakcijos nuomone, sprendimais	4
	Remiasi komiteto nuomone	1
	Remiasi partijos programa	1
	Remiasi kolegų patarimais, pateikta informacija, argumentavimu posėdžių salėje,	7
	Pasikliauja savo logika, patirtimi	4
	Intuicija	3
	Nusišalina nuo sprendimo priėmimo	1
Nepasitaikė situacijų, kad neturėtų informacijos	Interesų grupių, socialinių partnerių, dalyvaujančių klausimo svarstyme, argumentais	2
	Visada turi tam tikros informacijos	2
Nepasitaikė situacijų, kad neturėtų informacijos	Informacija yra galvoje, institucinė atmintis	3

zuojant interviu turinį išskirtos **trys kokybinės kategorijos**: (1) situacijos, kai neturi sprendimui reikalingos informacijos; (2) elgsena neturint sprendimui reikalingos informacijos; (3) nepasitaikė situacijų, kad neturėtų informacijos (žr. 6 lentelę).

Dėl situacijų, kai Seimo narys asmeniškai neturi informacijos, o sprendimą priimti reikia čia ir dabar, respondentų nuomonės išsiskyrė. Vieni teigė, kad nepasitaikė tokių situacijų, kai visiškai neturėjo informacijos, kiti – jog tokių situacijų buvo. Vienas respondentas teigė, kad *tokios situacijos vyrauja*, „nes kiekvienu klausimu įsigilint neįmanoma fiziškai į tuos įstatymus, kuriuos priimam per dieną“. Kitas pastebėjo, kad *kartais pasitaiko tokių situacijų*, „nes būna klausimų, kurie netikėtai atsiranda darbotvarkėse“ arba „kartais apskritai nei vienas Seimo narys tos informacijos neturi“, nes „nebuvo laiko jos paprašyti ir ją gauti“. Du respondentai nurodė, kad visada turi tam tikros informacijos („bent neatsimenu atvejų, kad aš vis tiek nebūčiau ko nors radęs arba nebūčiau

turėjęs tam tikro vaizdo“, „taip, kad visai neturėtum informacijos, nebūna“), nes *informacija yra galvoje* „per kelis dešimtmečius sukaupia“ ir jos yra „ pridėta į atmintį tiek, kad tik sugebėk ja visa pasinaudoti“. Dar vienas respondentas pažymi, jog *institucinė atmintis* padeda išvengti tokių situacijų, nes ilgai dirbant vienoje srityje, netgi tame pačiame komitete, prisimenama „kas buvo devyniasdešimt šeštais, devyniasdešimt aštuntais, dutūkstantaisiais, du tūkstančiai pirmaisiais, žmonės užmiršta, aš tai negaliu užmiršt, nes mes vėl grįžtam prie tų pačių diskusijų“. Tie respondentai, kurie su informacijos stygiaus situacija susiduria, elgiasi labai įvairiai. Kalbant apie balsavimą Seimo posėdžių salėje, nemažai respondentų pažymėjo, kad *remiasi frakcijos nuomone*, jos *sprendimais*, nes „politiniai sprendimai Seime priimami frakcijose, ir jeigu frakcija yra apsisprendus vienaip ar kitaip, tada jau reikia vadovautis daugiau mažiau ta kryptim“. Vienas respondentas teigė, kad „jeigu nėra bendros frakcijos nuomonės ar jina nežinoma, ar tiesiog

frakcijai nesvarbus tas klausimas, einamieji kažkokie, techniniai klausimai“, tai tuomet pasikliaujama komiteto nuomone bei kolegų patarimais, argumentavimu posėdžių salėje („kolegų patarimas yra svarbus, ypač kolegų, kurie dirba toj srity“, „išklausai argumentus kolegų ir už, ir prieš posėdžių salėj“). Kai kurie respondentai kolegų patarimus vertina netgi labiau negu gautą rašytinę informaciją („žmonės, kurie tą klausimą, tarkim, gerai išanalizavę, žino, dirba toj srity, tai jų patarimais, jų nuomone aš linkęs labiau galbūt vadovautis negu kaip informacija kaip tokia – atsiūsta ar rasta, ar tiesiog kažkur parašyta“).

Kiti respondentai tokiose situacijose pasikliauja savo *logika, patirtimi* („gyvenimiškoji patirtis padeda“) arba intuicija, kurią tapatina su patirtimi („intuicija, kartais galbūt net nesuvoki, galbūt dėl ko nors kitko turi intuiciją, kad nereikia priimt, bet po kiek tai laiko išryškėja, kad visiškai tu buvai teisus ir atėjo, na, dar tokiu aspektu, kuriuo tu net negalėjai pagalvoti. Bet čia jau galbūt patirties klausimas“). *Interesų grupių, socialinių partnerių, dalyvaujančių klausimo svarstyme, argumentai* taip pat gali padėti priimti sprendimą, o frakcijoje, anot vieno iš respondentų, sprendimai priimami remiantis *partijos programa*. Galima ir kitokiu būdu reaguoti į situaciją, kai nėra reikiamos informacijos – tiesiog *nusišalinti nuo sprendimo priėmimo* („jeigu tai yra visiškai nežinomi klausimai ir nėra kada ir kaip paklausti informacijos apie juos, aš tiesiog nedalyvauju balsavime“).

(4) Seimo narių požiūris į informacijos ieškos problemas ir informacinio aptarnavimo tobulinimo galimybes

Ketvirtoji esminė informacijos ieškos kategorija susijusi su ieškos problemomis,

kliūtimis bei informacinio aptarnavimo tobulinimo galimybėmis. Analizuojant interviu turinį buvo išskirtos **penkios kokybinės kategorijos**: (1) bendro pobūdžio kliūtys, (2) institucinės, darbo organizavimo, Seimo informacinio aptarnavimo problemos, (3) nėra jokių informacinio aptarnavimo problemų, (4) tobulintinos sritys ir reikalingi pokyčiai, (5) nereikia jokių pokyčių (žr. 7 lentelę).

Dažniausiai minima **bendro pobūdžio kliūtis** yra *laikas*, t. y. „laikas gauti tą informaciją ir laikas įsisavinti tą informaciją paskui“, nes „mes gyvenam kitu laiko visiškai režimu, esam pasiklydę laike tokiam skaitmeniniam, ir tiesiog tu turi rasti laiko, kad informaciją surastum, suieškotum, apdorotum ir tada panaudotum“. *Glauti įstatymų leidybos terminai* taip pat yra kliūtis ieškant informacijos, „nes tas laikas, duotas svarstymui, iš tiesų yra trumpas“. Kai kurie respondentai mini *didelį Seimo nario darbo krūvį*, kuris trukdo ieškoti informacijos ir nuolat ją stebėti („nes kada aš išeinu į įvairius susitikimus arba įvairias konferencijas ar dirbu plenarinių posėdžių salėje, arba dirbu komitetuose, aš tuo momentu, taigi, neturiu laiko, kada domėtis, o <...> vis nauja informacija ateina“). Vyresniosios kartos respondentams kliūtis yra *darbo kompiuteriu įgūdžių stoka* („kaip tam tikrą priekaištą aš sau galiu pasakyti, kad nepakankamai, sakysim, vat, tom elektroninėm arba kompiuterinėm priemonėm naudojuosi“). Respondentai taip pat teigia, kad kai kuriems jų kolegoms stinga *informacijos valdymo ir darbo organizavimo įgūdžių* („aš pats susirandu tuos šaltinius, bet aš jaučiu, kad kolegos tai „plaukioja“).

Kritiškiausiai Seimo informacinį aptarnavimą vertino ir daugiausia **institucinių, darbo organizavimo bei informacinio**

7 lentelė. Seimo narių požūris į ieškos problemas, kliūtis, informacinio aptarnavimo tobulinimo galimybes (N = 9)

Kategorija	Subkategorija	N
<i>Bendro pobūdžio kliūtys</i>	Laikas	7
	Glausti įstatymų leidybos terminai	3
	Didelis Seimo nario darbo krūvis	3
	Informacijos valdymo, darbo organizavimo, darbo kompiuteriu įgūdžių stoka	4
<i>Institucinės, darbo organizavimo, Seimo informacinio aptarnavimo problemos</i>	Trūksta informacijos šaltinių	1
	Trūksta operatyvumo	1
	Trūksta orientacijos į individualius poreikius	2
	Nepakankama darbuotojų kompetencija	3
	Netenkina informacijos produktų kokybė	2
	Riboti administraciniai, žmogiškieji ištekliai	2
	Informacijos sklaidos problemos	1
	Kanceliarijos darbo organizavimo trūkumai	1
	Informacijos technologijų trūkumai	1
<i>Nėra jokių informacinio aptarnavimo problemų</i>	Informacijos šaltinių pakanka	1
	Informacinis aptarnavimas organizuotas gerai	6
	Operatyvumas tenkina	3
	Informacinės sistemos tenkina	2
	Informacijos specialistų kompetencija tenkina	1
<i>Tobulintinos sritys ir reikalingi pokyčiai</i>	Informacinės paslaugos tenkina	5
	Seimo narių įtraukimas į informacinio aptarnavimo optimizavimo procesą	1
	Darbuotojų mokymai	1
	Informacinio aptarnavimo individualizavimas, specializavimas	1
	Informacijos pateikimo greitis	2
	Personalo atrankos ir apmokėjimo sistema	1
	Seimo narių mokymai	1
Informacinės sistemos	2	
<i>Nereikia jokių pokyčių</i>	Nėra problemų, sistema funkcionuoja, todėl nebūtina ją keisti	2
	Tose srityse, kur sistema funkcionuoja gerai, pokyčių nereikia	1

aptarnavimo problemų įvardijo vienas respondentas, kurio netenkina informacinio aptarnavimo *operatyvumas, informacijos šaltinių trūkumas* („kanceliarijos viduje irgi riboti šaltiniai naudojami“), *orientacijos į individualius poreikius trūkumas* („nesiūsti jiems jau visko ištaisai ir tuo neaiškinti, kad jūs turite daug informacijos“). Dviejų tiriamųjų *netenkina informacijos produktų kokybė* („net ir informacinės pažymos galėtų būti struktūrizuojamos galbūt kitaip ir aiškiau rašomos“, „jų teisinė išvada kartais būna na tiesiog konjunktyrinė

<...> ir kartais na tiesiog toks neprofesionalus“). Vienas respondentas pastebėjo informacijos *sklaidos problemų* („informacijos, jinaį yra, bet kaip pasakyti, turi daeiti iki Seimo nario, iki kiekvieno Seimo nario, tada gali galbūt lengviau priimti tam tikrus sprendimus“), kitas užfiksavo tam tikrus informacijos technologijų trūkumus, tačiau pažymėjo, kad jie neesminiai („norėtųsi truputėlį geresnio techninio funkcionalumo darbo vietoje“). Keletas respondentų atkreipė dėmesį į kai kurių Seimo kanceliarijos *darbuotojų nepakankamą*

kompetencijų („yra labai gerų patarėjų, kurie tikrai labai gerai išmano darbą, bet yra ir diletantų“, „kvalifikuotą teisininką pasikviesti čia į Seimą su tokiu atlyginimu yra beveik neįmanoma“). Anot respondentų, problemų kyla ir dėl *ribotų administracinių, žmogiškųjų išteklių* („administraciniai resursai yra riboti <...> darbuotojų skaičius yra mažas, nes informacijos departamente turi dirbt labai daug žmonių, ypač tokiose institucijose kaip Seimas“).

Visgi dauguma respondentų pareiškė, kad Seime **nėra jokių informacinio aptarnavimo problemų**, nes *informacinis aptarnavimas organizuotas gerai* („čia visa ta sistema puikiai dirba“, „nesusidūriau su situacija, kad man kažkas kliūtų, kaip Seime tvarkoma informacija“, „aš tikrai neturiu priekaištų“), o *informacinės paslaugos tenkina*. Kalbėdami apie informacines paslaugas respondentai dažniausiai minėjo Parlamentinių tyrimų departamentą („Parlamentinių tyrimų departamentas tikrai pasitarnauja, pasitarnauja smarkiai, nes padeda tiesiog „suvirškinti“ tą informaciją, susisteminti ir pateikti apie tam tikrą sritį pakankamai neblogai“). Kai kurie respondentai pažymi, kad informaciją gauna laiku, todėl informacinio aptarnavimo *operatyvumas juos tenkina* („kiek teko kreiptis, visada gaunu laiku ir tinkamomis formomis atsakymą“), *informacijos šaltinių pakanka* („informacijos tikrai užtenka visiškai“), o *informacijos specialistų kvalifikacija nesiskundžia* („aš žinau, kad dirba pakankamai kompetentingi ir normaliai žmonės dirbantys. Tas yra, neturėčiau priekaištų“). Du respondentai pažymėjo, jog neblogai funkcionuoja *informacinės sistemos* („patogu, ta sistema yra nebloga“).

Respondentų nuomonės dėl Seimo informacinio aptarnavimo tobulinimo išsi-

skyrė. Kai kurie tiriamieji siūlė tobulinti tam tikras informacinio aptarnavimo sritis ir netgi būdus, kaip tai padaryti, o kiti laikėsi nuomonės, kad **nieko keisti nereikia**, nes *nėra problemų, sistema funkcionuoja, todėl nebūtina ją keisti* („čia nėra problemų. Čia, duok Dieve, kad blogiau nebūtų“, „aš esu konservatyvus žmogus, nors ne konservatorius. Man gerai ir taip. Žinoma, sistema ir taip pakankamai gerai veikia“). Anot vieno iš respondentų, nereikėtų keisti tų sistemų, kurios per daugelį metų pasiteisino, todėl *tose srityse, kur sistema funkcionuoja gerai, pokyčių nereikia*, nes pokyčiai, vykdomi „dėl politinių aspiracijų <...> gali tik blogiau padaryti“. Daugeliui respondentų buvo sudėtinga išskirti **tobulintinas** informacinio aptarnavimo **sritis**. Daugiausia pastabų ir pasiūlymų šiuo klausimu sulaukta iš respondento, kuris Seimo narių informacinį aptarnavimą vertino kritiškiausiai. Jis pažymėjo, kad svarbu *individualizuoti, specializuoti* informacines paslaugas („tai turėtų būti individualizuota <...> siūlyčiau, kad netgi komitetiniu ar koku kitu pagrindu tikrai turėtų būti labiau specializuota“), siekiant pagerinti informacijos produktų kokybę „net ir pačiai Seimo kanceliarijai tam tikrus kursus organizuoti“, o kad tobulėtų pačių Seimo narių informacijos valdymo gebėjimai, „Seimo nariams turėtų būti <...> paaiškinta, kur ta informacija slepiasi“. Pasak respondento, Seimo nariai ir patys turėtų inicijuoti informacinės sistemos pokyčius („galbūt reikėtų net ir mum patiems galvoti, kaip mes galime pagimdyti tą tendenciją, kaip jinai gali atsirasti. Galbūt trūksta tokių pokalbių, orientavimo, sutarimo, sekimo tam tikrų krypčių ir įdirbio jose“). *Informacijos pateikimo greitis* – dar viena tiriamųjų minima tobulintina sri-

tis („na, žinot, jeigu greitis būtų didesnis“, „kiekvienas turbūt norėtų kuo greičiau gauti tą informaciją“). Du respondentai norėtų, kad būtų tobulinamos kai kurios *Seimo informacinės sistemos*, t. y. „Teisės aktų informacinė sistema“ ir „Seimo veiklos sistema“. Vienas respondentas pažymi, kad darbuotojų kvalifikacijos ir informacinių produktų kokybės klausimai būtų išspręsti patobulinus personalo atrankos ir apmokėjimo sistemą („Seimo teisės departamentą padaryti labai gerai, super gerai apmokamą instituciją Seime tam, kad ten galėtume pakviesti labai aukštos kvalifikacijos teisininkus ir per tą kvalifikaciją jų nebegalėtum pastumti ir patampyti, jie galėtų pakankamai nepriklausomas ir argumentuotas išvadas rašyti“).

Informacijos naudojimo tikslai ir informacijos įtaka Seimo narių sprendimams

Siekiant nustatyti, kuriems tikslams Seimo nariai dažniausiai naudoja informaciją ir kaip ji veikia priimamus sprendimus, respondentams buvo užduoti du klausimai, susiję su informacijos naudojimo tematika. Informacijos naudojimas atskleidžiamas

per **dvi esmines kategorijas**: (1) informacijos naudojimo tikslus; (2) informacijos įtaką priimamiems sprendimams.

Kokybinė turinio (*content*) analizė atskleidė, kad respondentai dažniausiai informaciją naudoja su Seimo nario darbu tiesiogiai susijusiose srityse. Tokį rezultatą iš dalies nulėmė tyrimo tematika bei tyrimo orientacija į Seimo nario elgseną priimant būtent parlamentinės veiklos sprendimus. Tačiau klausimas apie informacijos naudojimo tikslus buvo atviras, o Seimo nariai parlamentinę veiklą suvokė gana plačiai, nesusitelkdami vien į teisėkūrą, parlamentinę kontrolę ar atstovavimą. Atsakydami į klausimą apie informacijos panaudojimo tikslus jie paminėjo ir tas sritis, kurios yra labiau nutolusios nuo tiesioginių Seimo narių funkcijų, tačiau netiesiogiai turi įtakos parlamentaro asmenybės raidai ir jo darbo kokybei. Todėl buvo išskirtos **dvi kokybinės kategorijos**: (1) informacijos naudojimas su Seimo nario darbu tiesiogiai susijusiose srityse, (2) informacijos naudojimas kitose srityse (žr. 8 lentelę).

Dažniausiai respondentų minimos sritys tiesiogiai susijusios su Seimo nario darbu: *dalyvavimas teisėkūros procese; teisės aktų svarstymas, priėmimas* („priimant

8 lentelė. *Informacijos naudojimo tikslai (N = 9)*

Kategorija	Subkategorija	N
<i>Informacijos naudojimas su Seimo nario darbu tiesiogiai susijusiose srityse</i>	Teisės akto projektų, aiškinamųjų raštų rengimas	3
	Dalyvavimas teisėkūros procese: teisės aktų svarstymas, priėmimas	7
	Dalyvavimas viešose diskusijose, spaudos konferencijose	4
	Susitikimai su rinkėjais	4
	Atstovavimas Seimui Konstituciniame Teisme	1
	Tarptautiniai ryšiai	2
	Visos Seimo nario parlamentinės veiklos sritys	2
	Asmeninės darbotvarkės sudarymas	1
	Diskusijos su kolegomis	1
<i>Informacijos naudojimas kitose srityse</i>	Neatsilikimas nuo gyvenimo	1
	Savišvieta	1
	Mokslinė veikla	1

9 lentelė. *Informacijos įtaka Seimo narių sprendimams (N = 9)*

Kategorija	Subkategorija	N
Turi įtakos	Leidžia laiku priimti kokybiškesnį sprendimą	1
	Leidžia priimti optimalų sprendimą	2
	Leidžia priimti teisingesnį sprendimą	2
	Leidžia priimti racionalų, objektyvų, įgyvendinamą sprendimą	1
	Suteikia daugiau alternatyvų	1
	Padedą pakeisti požiūrį į problemą	1
	Gali pakeisti apsisprendimą, atveria akis	3
	Leidžia varžytis su profesionalais	1
	Padedą pakreipti situaciją sau palankia linkme, manipuliuoti	1
	Padedą išvengti klaidingo sprendimo	3
	Padedą susiorientuoti, bet nenulemia sprendimo	1
	Gali paskatinti priimti klaidingą sprendimą	1
	Neturi įtakos	Sprendimą lemia ne išsamą informaciją, bet asmeninis interesas
Politiniam sprendimams informacija įtakos neturi		3

įvairius įstatymus“, „plenariniam posėdy – be abejonės, reikia“, „jei nenori sėdēt kvailas ir tenais mirksēt akim, nebūtinai kad ten nemostaguot toje salėje, bet komite-tuose tai labai daug reikia“, „diskusijoms, ruošiantis replikoms“); *dalyvavimas viešose diskusijose, spaudos konferencijose* („ruošiant spaudos konferencijas įvairias, pranešimus“, „informacija yra naudojama pirmiausia parlamentiniam darbui, tai yra viešam mano kalbėjimui“); *susitikimai su rinkėjais* („informacija, jinau yra reikalinga važiuojant po Lietuvą“, „kad bendraut su žmonėmis, tai tikrai tas laukas informacijos turi būt pakankamai didelis“); *teisės akto projektų, aiškinamųjų raštų rengimas* („jei darau projektą, tai pasižiūriu, kaip yra“, „pirmiausia – teisės aktų projektų aiškinamųjų raštų rengimui, nes aiškina-masis raštas kartais yra net sudėtingesnis kūrinys už teisės akto projektą“). Kai kurie respondentai minėjo *tarptautinius ryšius* („vizitams, tarptautinėse konferencijose dalyvavimui“); *atstovavimą Seimui Konstituciniame Teisme* („kai atstovauji Seimą Konstituciniame Teisme <...> tada labai praverčia tie visi dokumentai“); *asmeninės*

darbotvarkės sudarymą („darbotvarkės susistygavimui“), *diskusijas su kolegomis* Seime. Dar kiti atskirų informacijos nau-dojimo sričių nedetalizavo ir pareiškė, kad informaciją naudoja *visose Seimo nario parlamentinės veiklos srityse*.

Informacijos ieškos procese surastą ir įvairiais kanalais gautą informaciją Seimo nariai naudoja ir kitose srityse, t. y. „*ne-atsilikimui nuo gyvenimo*, nes negali, kad ir dirbdamas bet kokiam komitete, užsi-imti tik to komiteto reikalais“, *savišvietai, mokslinėje veikloje* („aš aktyviai dalyvauju naujausios mūsų enciklopedijos leidime“).

Analizuojant interviu duomenis, susi-justus su informacijos įtaka Seimo narių sprendimams, buvo išskirtos **dvi kokybi-nės kategorijos** (1) turi įtakos, (2) neturi įtakos (žr. 9 lentelę).

Atsakydami į tyrėjo klausimą visi res-pondentai patvirtino, kad informacija daž-niausiai **turi įtakos** jų priimamiems spren-dimams. Dažnai ta įtaka teigiama, t. y. „platesnis informacijos matymas leidžia tam tikrose srityse *priimti kokybiškesnius ir savalaikius sprendimus*“, *leidžia pri-imti optimalų sprendimą* („kai esi geriau

pasiruošęs, tai tu gali pasirinkti optimalų sprendimą“); *leidžia priimti teisingesnį sprendimą* „dėl to, kad tai stiprina tavo argumentus“; *leidžia priimti racionalų, objektyvų, įgyvendinamą sprendimą; suteikia daugiau alternatyvų* („kuo tu daugiau informacijos turi, tuo tu gali vis skirtingą priimti tą sprendimą“); *padeda pakeisti požiūrį į problemą; gali pakeisti apsisprendimą, atveria akis* („būna taip, jog pusiaukeleį sustoји ir pamąstai, jog na iš tiesų galbūt tu nebuvai teisus savo idėjų pradžioje“); *leidžia varžytis su profesionalais* („aš drįsau eiti atstovauti Seimo narių grupei Konstituciniame Teisme ir ginčytis su profesionalais, nors žurnalistas – ne teisininkas“); *padeda išvengti klaidingo sprendimo* („priimant nepasižiūrėjus, tos pačios informacijos nepasižiūrėjus, pagaliau, klaidos tikimybė smarkiai padidėja“). Tačiau kartais tam tikra informacija *gali paskatinti priimti klaidingą sprendimą* („politikoje neišvengiama tokio dalyko, kaip pateikiama ant lėkštutės informacija – lobistinių grupių, interesų grupių <...> ne visada informacijos didesnės turėjimas padeda priimt teisingą išvadą“). Išsamesnės informacijos turėjimas *leidžia manipuluoti kitais ir pakreipti situaciją sau palankia linkme* („aš stengdavausi reglamentą <...> žinoma, pasukt savo naudai, neslepiu šito“). Vienas respondentas mano, kad „be tos informacijos sprendimai nebūtų geresni. Gaunama informacija dažnai padeda susigaudyti“, tačiau Seime gaunama informacija nenulemia jo sprendimų, ji „tam tikra prasme nukreipianti arba paaiškinanti tam tikrus dalykus, bet nebūtinai išsamiai“.

Kai kuriems sprendimams, anot respondentų, informacija **neturi** jokios **įtakos**. Visų pirma tai pasakytina apie *politi-*

nius sprendimus („politiniai – tai nebūtinai optimalūs – tą momentą reikia būtent taip spręsti ir taškas, nors tu užsimušk, nors tai atrodo antikonstituciška“, „atmetimas gali būti dėl kelių priežasčių – tiesiog yra tokia politinė valia ir jūs man neaiškinkit, kaip ten gali būti ir bus, reikia ir viskas, mes įsitikinę, kad taip bus gerai“). *Asmeniniais interesais* pagrįstiems sprendimams taip pat informacijos nereikia („kartais informacija yra žinoma visa, bet nežiūrint tos informacijos, vis tiek Seimo narys priima taip, kaip jam geriau“).

Išvados

1. Tyrimo rezultatai patvirtino, kad Seimo informacinė aplinka yra svarbus veiksnys, turintis įtakos Seimo narių informacijos ieškos elgsenai, nes parlamentarai gana dažnai savo sprendimams priimti ieško informacijos būtent Seime. Dauguma tiriamųjų Seimo informacinę aplinką vertino palankiai ir pažymėjo, kad jie turi galimybę Seime patenkinti visus savo informacinius poreikius. Kiti įvardijo tam tikras dalines problemas, pavyzdžiui, specializuotos informacijos trūkumą, kai kurių specialistų nepakankamą kompetenciją, tačiau teigė, kad iš esmės informacinio aprūpinimo sistema užtikrina poreikių patenkinimą. Neigiamai Seimo informacinę aplinką įvertino vienas tiriamasis, kuris teigė, kad Seime yra absoliutus informacijos trūkumas, kaip, beje, ir kitose valstybės valdymo institucijose, todėl parlamentaras priverstas pats ieškoti informacijos pasitelkęs išorinius informacijos šaltinius.
2. Seimo narių informacijos poreikių analizė atskleidė, kad dominuoja su teisėkūra susiję informacijos poreikiai,

nors tiriamieji pripažįsta, kad informacijos reikia ir kitoms Seimo nario veiklos sritims: bendrauti su rinkėjais, su žiniasklaida, tarptautiniams ryšiams. Teisėkūra – ta sritis, kurioje informacija reikalingiausia ir yra intensyviausiai naudojama, nes tai yra viena svarbiausių Seimo nario veiklos sričių. Be to, šios srities informacija sudėtinga, ją nelengva savo jėgomis susirasti ar pačiam parengti, o kokybiškos informacijos iš Vyriausybės, anot tiriamųjų, trūksta. Kita vertus, išsamios analitinės informacijos reikia ne visiems Seimo nariams, nes kai kurie parlamentarai priimdami sprendimus remiasi tam tikromis rutinomis („gudria patirtimi“).

3. Didžiausią įtaką Seimo narių informacijos ieškos elgsenai turi darbo Seime stažas ir patirtis, nes išanalizavus Seimo naujokų ir senbuvų informacinius poreikius, naudojamus informacijos šaltinius, informacijos ieškos strategijas, nustatyta akivaizdžių informacinės elgsenos skirtumų. Seimo naujokai dažniausiai bando aprėpti daug sričių, todėl susiduria su informacijos pertekliumi. Dažnai jie specialiai informacijos net ir neieško, o tiesiog „bėga paskui traukinį“, nes jiems sudėtinga susidoroti ir su tuo informacijos srautu, kuris juos savaime pasiekia. Naujokams yra sunkiau prisitaikyti prie Seimo informacinės aplinkos, nes informacijos gavimo kanalai jiems nežinomi, trūksta parlamentinio darbo patirties. Įgijusių patirties Seimo narių informaciniai poreikiai tampa kryptingesni, labiau orientuoti į pasirinktą veiklos sritį. Seimo senbuviai rečiau susiduria arba visai nesusiduria su situacijomis, kai neturi sprendimui priimti reikalingos

informacijos, nes žino informacijos gavimo kanalus, patys yra sukaupe daug parlamentiniam darbui reikalingų žinių, jiems padeda institucinė atmintis, informacijos valdymo įgūdžiai, euristikos. Ieškos strategijos pasirinkimui taip pat turi įtakos ankstesnė profesinė patirtis, gyvenimiškoji patirtis, asmeninės savybės, darbo kompiuteriu įgūdžiai, informacijos valdymo įgūdžiai.

4. Tyrimo rezultatai rodo, kad Seimo nariai dažniausiai patys ieško informacijos tuomet, kai jos reikia skubiai, kai sritis jiems patiems gerai žinoma ir kai ta informacija yra lengvai ir greitai prieinama (pavyzdžiui, asmeniniai archyvai – vyresnės kartos parlamentarams, internetas – jaunesnės kartos parlamentarams). Jeigu to pakanka sprendimui priimti, paieška nutraukiama. Jeigu paieškos rezultatas netenkinamas, paieška sudėtingesnė arba užima daugiau laiko, ją pavedama atlikti kitiems. Dažniausiai galutinis informacijos rengėjas ir Seimo nario tarpininkas yra jo padėjėjas-sekretorius. Tiriamieji pripažino, jog kartais jie apsisprendžia informacijos tiesiog neieškoti, nes pakanka to, kas yra galvoje, arba tos informacijos, kuri juos pasiekia savaime, be jokių pastangų. Politiniams sprendimams taip pat neverta ieškoti išsamios informacijos, nes tokio pobūdžio sprendimams ji neturi lemiamos įtakos. Kai balsuodami dėl teisės aktų projektų Seimo nariai neturi sprendimui reikalingos informacijos, dažniausiai pasikliauja frakcijos nuomone, o jeigu jos nėra – komiteto nuomone, kolegų patarimais bei argumentais.
5. Tyrimo rezultatai atskleidė Seimo narių požiūrį į įvairius jiems prieinamus

informacijos šaltinius. Rezultatai rodo, jog parlamentarijai naudojami tiek formaliais informacijos šaltiniais (Teisės departamento išvadomis, komitetų biurų parengta medžiaga, Parlamentinių tyrimų departamento tyrimais, Vyriausybės ir kitų vykdomosios valdžios institucijų pateikta informacija), tiek neformaliais informacijos šaltiniais (kolegų, asmeninių ir frakcijos patarėjų, ekspertų patarimais, apkalbomis, interesų grupių, žiniasklaidos informacija, rinkėjų pateikiama informacija). Ieškoti visuomet pradedama nuo to, kas yra arčiausia – nuo asmeninių žinių, savo užrašų, segtuvų, asmeninio archyvo ir parankinės bibliotekos. Toliau pereinama prie informacijos šaltinių iš artimiausios socialinės aplinkos (komiteto, frakcijos kolegų) bei lengviausiai pasiekiamų institucijos informacinių šaltinių (padėjėjų-sekretorių). Kaip vieną dažniausiai naudojamą informacijos šaltinių tiriamieji įvardija Parlamentinių tyrimų departamentą. Dauguma tiriamųjų šio departamento paslaugas vertino teigiamai, tačiau pasitaikė ir kritinių pastabų dėl nepakankamo operatyvumo, informacinių produktų kokybės. Nevienareikšmiškai vertinami ir kiti informacijos šaltiniai, pavyzdžiui, Teisės departamentas, kurio išvados vieniems buvo pravarčios, o kiti vadino konjunktūrinėmis. Vykdomosios valdžios institucijų informaciją prasčiau vertino opozicinių frakcijų tiriamieji. Interesų grupių, nevyriausybinių organizacijų, išorės ekspertų pateikiama informacija dažniausiai buvo vertinama teigiamai. Ja remiamasi priimanant sprendimus kartais dėl to, kad pasitikima jos rengėjais, kartais – dėl

geresnės jos kokybės, kartais – tiesiog dėl to, kad ji pirmoji pataiko po ranka, kai reikia priimti sprendimą čia ir dabar. Nuomonės dėl žiniasklaidos kaip informacijos šaltinio išsiskyrė. Vieniems respondentams tai prioritetas informacijos šaltinis priimanant sprendimus, nes jis atspindi visuomenės nuomonę ir atskleidžia problemas, kurias reikia įtraukti į politinę darbotvarkę. Kitiems žiniasklaida yra informacijos apie įvykius šaltinis, padedantis neatsilikti nuo gyvenimo, sužinoti naujienas, tačiau sprendimų priėmimui mažai vertingas. Respondentai nurodo keletą nepasitikėjimo šiuo informacijos šaltiniu priežasčių. Visų pirma, tai šališkumas, neprofesionalumas, orientacija į vidutinių vartotojų. Be to, šis informacijos šaltinis yra laiko imlus, todėl pirmenybė teikiama radijui arba internetinei žiniasklaidai, kuri yra operatyvesnė, o jos prieinamumas geresnis. Jaunesnės kartos parlamentarijai pirmumą teikia internetui. Interneto svarbą pripažįsta ir vyresnės kartos parlamentarijai, tačiau paiešką internete jie dažniau paveda atlikti savo padėjėjams-sekretoriams arba Parlamentinių tyrimų departamento specialistams dėl nepakankamo darbo kompiuteriu įgūdžių.

6. Tyrimas taip pat atskleidė tiriamųjų požiūrį į informacijos svarbą sprendimų priėmimo procese. Tiriamųjų nuomone, išsamesnė, kokybiškesnė informacija padeda laiku priimti geresnius, racionalesnius, optimalius, savalaikius sprendimus, išvengti klaidų, gali pakeisti požiūrį į problemą, atveria akis, tačiau nepatikima, neobjektyvi informacija gali suklaidinti, paskatinti priimti neteisingą sprendimą. Kai kurių ti-

riamųjų nuomone, Seimo kanceliarijos teikiama informacija ne visuomet yra išsami, todėl ne visada padeda priimti geresnius sprendimus. Kita vertus, net ir išsamiausia informacija, anot tiriamųjų, negali paveikti politinių sprendimų arba asmeninių interesų nulemtų sprendimų.

7. Seimo nariai informacijos ieškos procese susiduria su panašiomis bendro pobūdžio problemomis, kaip ir kitų šalių įstatymų leidėjai. Pagrindinis suvaržymas parlamentarui yra laikas. Laiko trūkumą dėl didelio užimtumo, glaustų įstatymų leidybos terminų ir funkcijų gausos nurodė visi tiriamieji. Anot respondentų, „ne informacijos kiekis, ne informacijos kokybė, ne informacijos prieinamumas, o būtent laiko trūkumas“ neleidžia gauti pačios naujausios, kokybiškos, gerai parengtos informacijos. Su informacijos ieškos problemomis susiduriama ir dėl informacijos valdymo įgūdžių stokos, darbo organizavimo problemų, nepakankamų darbo kompiuteriu įgūdžių.

8. Tyrimo duomenimis, Seimo narių požiūris į Seimo informacinę aptarnavimą yra skirtingas. Dauguma tiriamųjų Seimo informacinio aprūpinimo sistemą vertina teigiamai, jokių informacinio aprūpinimo problemų Seime nemato, su jokiomis kliūtimis nesusiduria, todėl nemano, kad reikia ką nors keisti. Tačiau kai kurie tiriamieji, kritiškiau vertinę Seimo kanceliarijos teikiamas paslaugas, pasigedo operatyvumo, didesnės informacijos šaltinių įvairovės, kokybiškesnių informacinių produktų, funkcionalesnių informacinių sistemų. Šių problemų sprendimo būdai, Seimo narių manymu, galėtų būti įvairūs: informacinių paslaugų pritaikymas Seimo nariams ar jų grupėms pagal poreikius, personalo atrankos ir atlyginimų sistemos tobulinimas, informacijos specialistų skaičiaus didinimas, mokymai specialistams pasitelkiant Europos Sąjungos ekspertus, Seimo narių mokymai ir įtraukimas į informacinio aptarnavimo tobulinimo procesus, geresnio grįžtamojo ryšio užtikrinimas.

LITERATŪRA

BLAGNIENĖ, Renata (1998). The Information analysis department of Lithuanian Seimas. In *Parliamentary libraries and research services in Central and Eastern Europe: building more effective legislatures*. München: Sauer, p. 108–113. ISBN 3-598-212813-3.

GIGERENZER, Gerd; SELTEN, Reinhard (2001). *Bounded Rationality: The Adaptive Toolbox. Dahlem Workshop Reports*. Cambridge, Mass.: The MIT Press. 377 p. ISBN 0-262-07214-9.

GRAY, Virginia; LOWERY, David (2000). Where do policy ideas come from? A study of Minnesota legislators and staffers. *Journal of Public Administration Research and Theory*, No. 10, p. 573–598.

HIRD, John A. (2009). The Study and Use of Policy Research in State Legislatures. *International Regional Science Review*, No. 32, p. 523–535.

INGWERSEN, Peter (1992). *Information retrieval interaction*. London: Taylor Graham. 246 p. ISBN 0947568-549

KAHNEMAN, Daniel, et al. (2000). *Judgement under uncertainty: Heuristics and bias*. New York: Cambridge University Press. 557 p. ISBN 0-521-28414-7.

MARCELLA, Rita, et al. (1999). The information needs of United Kingdom Members of the European Parliament (MEPs). *Library Management*, vol. 20, iss. 3, p. 168–178.

MARCELLA, Rita, et al. (2007). The information needs and information-seeking behavior of the users of the European Parliamentary Documentation Centre: A customer knowledge study. *Journal of Documentation*, vol. 63, iss. 6, p. 920–934.

MATULIONIS, Arvydas Virgilijus; KAMINSKAS, Raimundas (2001). Parlamento narių santykiai su interesų asociacijų atstovais Lietuvoje. *Socialiniai mokslai*, Nr. 6(32), p. 33–38.

MISSINGHAM, Roxanne (2011). Parliamentary library and research services in 21st century: A Delphi study. *IFLA Journal*, vol. 37, iss. 1, p. 52–61 [žiūrėta 2012-01-15]. Prieiga per internetą: <http://www.ifla.org/files/hq/publications/ifla-journal/ifla-journal-37-1_2011.pdf>.

MOONEY, Christopher Z. (1993). Strategic information search in state legislative decision making. *Social Science Quarterly*, vol. 74, No. 1, p. 185–198.

MOONEY, Christopher Z. (1991) Information sources in state legislative decision making. *Legislative Studies Quarterly*, vol. 16, No. 3, p. 445–455.

ORTON, Robert, et al. (2000). An observational study of the information seeking behavior of Members of Parliament in the United Kingdom. *Aslib Proceedings*, vol. 52, iss. 6, p. 207–217.

SCHICK, Allen (1991). *Informed legislation: Policy research versus ordinary knowledge. Knowledge, Power, and Congress*. Washington: Congressional Quarterly Inc., p. 99–119. ISBN 0-87187-632-9.

SEREMA, Batlang Comma (1999). Matching MPs' information needs and information services in the House of Commons. *Library Management*, vol. 20, iss. 3, p. 179–190.

SHAILENDRA, K., PRAKASH, Hari (2008). A study of information needs of Members of the Legislative Assembly in the capital city of India. *Aslib Proceedings*, vol. 60, iss. 2, p. 158–179.

SHULOCK, Nancy (1998). Legislatures: rational systems or rational myths? *Journal of Public*

Administration Research and Theory, vol. 8, iss. 3, p. 299–324.

SHULOCK, Nancy (1999). The paradox of policy analysis: if it is not used, why do we produce so much of it? *Journal of Policy Analysis and Management*, vol. 18, No. 2, p. 226–244.

STONE, Deborah A. (2004). *Viešosios politikos paradoksai: sprendimų priėmimo menas politikoje*. Vilnius: Eugrimas. 435 p. ISBN 9955-501-65-0.

VARNIENĖ-JANSEN, Regina; VERNICKAITĖ, Aurelija (2010). Parlamentarų informacinis ap rūpinimas – demokratijos plėtros instrumentas. *Parlamento studijos*, Nr. 9, p. 31–47.

WATT, Iain (2010). Changing visions of parliamentary libraries: From the Enlightenment to Facebook. *IFLA Journal*, vol. 36, No. 1, p. 47–60.

WATT, Iain (2010). Members use of information and changing visions of the parliamentary library. *Library Trends*, vol. 58, No. 4, p. 434–458.

WEISS, Carol H. (1991). Policy Research as Advocacy: pro and con. *Knowledge and Policy*, No. 4 (1/2), p. 37–56.

WILSON, Thomas Daniel (2000). Recent trends in user studies: action research and qualitative methods. *Information Research*, vol. 5, No. 3 [žiūrėta 2010 m. gruodžio 28 d.]. Prieiga per internetą: <<http://informationr.net/ir/5-3/paper76.html>>.

WEBBER, David J. (1987). Factors influencing legislators' use of policy information and implications for promoting greater use. *Policy Studies Review*, vol. 6, No. 4, p. 666–675.

WU, Chung Li (2008). Government and Information: Scientific Research and Policy Agenda in Congress. *Parliamentary Affairs*, vol. 61, No. 2, p. 356–369.

THE INFORMATION BEHAVIOUR OF THE SEIMAS MEMBERS IN DECISION-MAKING PROCESS

Renata Blagnienė

S u m m a r y

Decisions of the highest authorities condition the welfare of society. Therefore, the issue of the rationalisation of their decisions is very important. The need to reveal the grounds of the decisions of lawmakers calls for investigating their information behaviour, i.e. their behaviour in the process of information seeking, its optimization and application in the process of decision-making. The lack of research of information behaviour (from the point of view of lawmakers rather than of information providers),

both in Lithuania and abroad, makes this paper innovative. In the plethora of research of information behaviour, investigations of the effect on information behaviour of parliamentarians in decision-making process are scarce. In Lithuania, no comprehensive research of the effect of information behaviour of MPs on their decisions has been conducted, with the exception of several publications about the provision of information to MPs. The subject of the research is the lack of reliable information about the infor-

mation needs of individual members of the Seimas and their information seeking strategies and the application of information in decision-making process. Information provision in the Seimas is organized on the basis of the traditional universal and comprehensive information provision method. More attention is given to information handling, edification of the quality of products without going into the issue of the sufficient use of prepared information and its impact on decision-making and the quality of decisions. It is difficult to evaluate the effectiveness of information services, to ensure the optimal information provision and to plan changes on the basis of assumed (therefore, not necessarily existing) model of information behaviour of the Seimas members. Understanding the factors that influence the process of decision-making and revealing the information provision problems from the perspective of lawmakers rather than of a provider of information creates prerequisites for a better and more qualified information provision. The lack of empirical research on information behaviour of the Seimas members determines the investigative nature of the present research. Attempts were made to collect as much as possible information on information needs, its seeking and use of the MPs and to reveal the factors having the greatest impact on the information seeking behaviour of the MPs. The object of research was to reveal the information behaviour of the Seimas members in the process of decision-making in their

parliamentary activities. The research is focused on three major elements of information behaviour: information needs, information seeking, and information use. The aim of the research was to investigate the information behaviour of MPs, to reveal its main characteristics and to determine the variables that influence such behaviour. To achieve the aim of the research, the methods of scientific literature analysis, personal interviews, and qualitative content analysis were used. Nine respondents were interviewed during partially structural interviews which lasted 25 to 45 minutes. Transcribed texts were analyzed using the method of content analysis. The results of the research revealed the following: years of service in the Parliament and information environment have the greatest effect on the selection of information seeking strategy of MPs; the dominating information needs are those associated with lawmaking; therefore, the use of information is most intensive in this field; information seeking is realized via intermediaries; the main problem associated with information seeking is the lack of time; other problems are associated with information management, the lack of computer skills, and work organization. The respondents positively assessed the information environment of the Seimas, but certain critical remarks were expressed regarding information resources, information expedition, the quality of information services, the competencies of the staff. They suggested certain solutions to the problems.